

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

**Podpora pregramotností
v předškolním vzdělávání
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000**

OP VVV, SC1

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MOTIVACE PRO ČTENÁŘSTVÍ

PhDr. Veronika Laufková, Ph.D. (Univerzita Karlova)

veronika.laufkova@pedf.cuni.cz

Mgr. Veronika Najvarová, Ph.D. (Masarykova Univerzita)

najvarova@ped.muni.cz

Teoretická východiska

- *Chvilé nad knihou jsou nenahraditelné.*
- *Děti, které jsou motivované číst, tráví více času čtením.*
- *Pokud děti nemají čtenářskou podporu v rodině (nemají knížky, rodiče jim nečtou), musí toto škola kompenzovat.*
- *Děti, které čtou v raném školním věku (i pozdějším) jen tak pro radost, dosahují lepších čtenářských výsledků a lepšího porozumění čtenému (Guthrie & Wigfield, 2000; Václavíková-Helšusová, 2004) i lepších výsledků v matematice (PISA, 2009).*

Jak na to?

Motivace ke čtenářství

- Obklopit děti knihami, časopisy a jiným čtivem, s tématy, která je skutečně zajímají (dinosaury, auta, víly apod.)
- Stát se pro ně čtenářským vzorem
- Číst dětem nejen před spaním
- Pracovat s knihou při řízených činnostech
- Klást dětem při čtení vhodné otázky, vtáhnout je do procesu čtení.
- Využívat příběhy k dalším, doprovodným činnostem
- Možnost vybrat si knihu dle vlastního výběru
- Pozitivně motivovat ke čtení různými způsoby: Každé dítě je jiné, potřebuje jinou motivaci. Někoho nadchne zakreslovat si obrázky z přečtené knihy do portfolia, jiný dostane chuť navštívit ZOO a vidět tam živou lišku.

Nabídka témat podporujících motivaci ke čtení

1. Práce s knihou
2. Práce s ustálenými prvky
3. Tvorba čtenářských kostek
4. Čtenářský koutek
5. Výroba vlastní knihy
6. Divadlo a dramatizace příběhů
7. Projekty integrující čtenářskou, matematickou a přírodovědnou pregramotnost s pohybovými a výtvarnými činnostmi

1. PRÁCE S KNIHOU

- Kladení otázek
- Čtenářské kostky
- Práce s ustálenými prvky
- Práce s klíčovými obrázky, časová a logická posloupnost obrázků – dějů, příběhů, událostí apod.
- „Poslední slovo patří mně“ - aktivita zaměřená na vymýšlení pravděpodobných důvodů, proč si někdo vybral určitou knihu, a vysvětlování skutečných důvodů, proč byla daná kniha vybrána.

2. PRÁCE S USTÁLENÝMI PRVKY I (*craft and structure; conventions*)

- **Ustálené prvky:** určité očekávatelné opakování; potvrzují čtenáři jeho čtenářskou zkušenost – pomáhají mu orientovat se, udržují souvislost mezi tím, co už zná, a tím novým, s čím se v četbě setkává (Šafránková, 2015).
- Ustálenost se projevuje na různých úrovních: u slov, vět, odstavců, v celkové kompozici, ale i ve vizuálních prvcích – ilustracích, grafickém zpracování, typu použitého písma atd.
- Pro MŠ je možné zaměření na **uspořádání textu a vizuální prvky**
- **Aktivita:** vytipovat vhodné knihy pro předškolní děti k rozvoji schopnosti hledat v textu ustálené prvky v různých žánrech; aktivity s konkrétními knihami realizovat a reflektovat.

PRÁCE S USTÁLENÝMI PRVKY II

- **Inspirace aktivity:** Práce s knihou Petra Horáčka *Nový domek pro myšku* (Kritická gramotnost, ROČ. 1, Č. I, ZIMA 2015; Jana Kopecká a Kateřina Šafránková)
- Úkolem žáků bylo bez předchozí znalosti příběhu společně poskládat obrázky a proužky textu tak, jak půjdou v příběhu za sebou.
- Žáci si např. všimli, že se střídají stránky, na kterých je myška před doupátkem a ještě neví, kdo je uvnitř, a stránky, na nichž už myška do doupátka nakukuje a čtenáři spolu s ní vidí, kdo je jeho obyvatelem. Střídá se tedy pohled „venku“ a „uvnitř“.

3. ČTENÁŘSKÉ KOSTKY I

- **Tvorba vlastních čtenářských kostek** dle inspirace čtenářských kostek čtenářských klubů – otázky před čtením, otázky při čtení a otázky po čtení – **promyšlení otázek a vhodných piktogramů** (dítě se učí rozlišovat obrazné symboly, porozumí jejich významu i jejich komunikativní funkci)

- **Výběr vhodných knih různých žánrů pro práci se čtenářskými kostkami**
- **Předčítání textu se čtenářskými kostkami, reflexe aktivity, úpravy**
- *Na kostkách by se mohly promítnout číselné a matematické pojmy.*

ČTENÁŘSKÉ KOSTKY II

PŘÍKLADY OTÁZEK PŘED ČTENÍM

- Podívej se na obrázky v knize. O čem asi příběh vypráví?
- Prohlédni si obal knihy. O čem asi příběh vypráví?
- Co bys chtěl/a, aby se v příběhu odehrálo?

PŘÍKLADY OTÁZEK BĚHEM ČTENÍ

- Která postava je podobná tobě? Proč?
- Co se asi stane teď?
- Jak myslíš, že příběh skončí? Proč?

PŘÍKLADY OTÁZEK PO ČTENÍ

- O čem byl příběh?
- Navrhni jiný konec příběhu.
- Jak jinak by se příběh mohl jmenovat?

Zdroj obrázků: studentky Učitelství pro MŠ, PedF UK, 2. ročník

V čem se podobáš hlavní postavě?

Navrhni jiný konec příběhu

4. ČTENÁŘSKÝ KOUTEK I

- místo, kde dětem může být předčítáno
- místo, kde si děti mohou listovat literaturou, kterou si samy vyberou
- místo s knihami a časopisy (v knihovničce, na poličkách, v přepravkách)
- místo pohodlné na předčítání a čtení (polštáře, pohovka, sedací pytle, maňásci a další rekvizity)
- místo, kde mohou být vystavovány ilustrace dětí k příběhům a básničkám, záložky do knih, obaly na knihy, dětmi vlastnoručně vyrobený papír apod.

ČTENÁŘSKÝ KOUTEK II

- Morrow (1997, in Rog 2001) doporučuje, aby knihovna ve třídě obsahovala **8–10 knih na dítě**. Proč? Ačkoli pravidelné návštěvy školy a veřejné knihovny jsou důležité, výzkumy ukázaly, že děti, které mají přístup ke knihám ve třídě, čtou až o 50 % více než děti bez knihovny ve třídě.
- Jak získat dostatek vhodných knih – např. akce ***Daruj škole knihu*** (cílem je nashromáždit vhodné knihy a časopisy do nově zřízených čtenářských koutků)

ČTENÁŘSKÝ KOUTEK III

– návrhy aktivit

- **Třídění knih - děti třídí knihy dle vlastních kritérií** (*propojení s matematickou pregramotností – děti třídí soubory knih podle určitého pravidla; pravidla samy tvoří*)
- **Křeslo pro hosta** (spisovatel / rodič / prarodič / senior čte dětem)
- **Námětová hra na knihovnu** (spolupráce s veřejnou knihovnou; využití knih o vzniku knih a knihovnách, např. *Knížka o knížce; Dobrodružství v knihovně; Dobrodružství v kouzelné knihovně; Analfabeta Negramotná; Peppa v knihovně; Velká knižní záhada; Tappi a podivuhodné místo; Kamil neumí létat*)
- **Námětová hra na knihkupectví**
- **Pracovní listy ke knihám** (děti si je vyplňují samy při práci s knihou)

Fotografie: Mgr. Zuzana Vohralíková (DP na téma *Čtenářský koutek a jeho role v rozvoji čtenářské pregramotnosti*)

5. Výroba vlastních knih

- Jak vznikají knihy?
- Výroba vlastního papíru, záložky do knihy, ...
- Výroba vlastní knihy:
 - ✓ *To jsem já (Kniha o mně)* - vlastní nákres, obrys ruky, otisk palce, moje oblíbené jídlo/barva/zvíře, můj nejlepší kamarád, ...
 - ✓ *Můj čtenářský deník* – děti si kreslí ilustrace k příběhům, které jsou jim předčítány (samy si ilustrují příběhy)
 - ✓ *Vymýšlíme vlastní příběh* – vyrábíme obrázkovou knihu – můžeme využít personalizovanou knihu – děti se stávají samy aktéry vymyšleného příběhu
 - ✓ *Výroba vlastní knihy typu Hravouka (Přírodovědecké vyprávění o myšce, kterou zájem o přírodu dovedl až k sepsání vlastní knihy o přírodě)* – zaměření knihy dle zájmu MŠ a dětí

6. DIVADLO, DRAMATIZACE PŘÍBĚHŮ

- Jen při učení manipulací, nikoli pouhým ukazováním, se vzorce aktivující jednání v mozku staly součástí naučené pojmové struktury (Kiefer, in Spitzer, 2014). Člověk si něco snadněji zapamatuje, je-li řeč doprovázena pohyby a dalšími zážitky.
- četba propojená se zážitky
- prstoví maňásci, prstové divadlo
- magnetické či loutkové divadlo
- pohádkový kufřík INFRA

7. PROJEKTY

- Vlastní projekt integrující čtenářskou, matematickou a přírodovědnou pregramotnost s dramatickými, pohybovými a výtvarnými činnostmi
- Nabízela by se např. kniha M. Dubuc *Ptáček a lev*
 - roční období, počasí, příroda, zvířata
 - přátelství, osamělost
 - domov
 - emoce
 - jak pomoci zraněnému
 - zahradičení
 - rybaření
 - odlet ptáků do teplých krajín

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Děkujeme za pozornost

Těšíme se na další setkání

Mgr. Veronika Najvarová, Ph.D. (Masarykova Univerzita)

najvarova@ped.muni.cz

PhDr. Veronika Laufková, Ph.D. (Univerzita Karlova)

veronika.laufkova@pedf.cuni.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY